

JEUGDHULP MET VERBLIJF IN REGIO LEKSTROOM

CIJFERS EN ERVARINGEN

Datum: 21 september 2018

Inleiding

Dit rapport beschrijft de uitkomsten van een inventarisatie van jeugdhulp met verblijf in de regio Lekstroom. Alle kinderen groeien bij voorkeur thuis in hun eigen gezin op. Soms is dit niet langer mogelijk vanwege gebeurtenissen of kenmerken van het kind of gezin. De jeugdige verblijft dan (tijdelijk) buiten het gezin. Het doel hiervan is onder andere het creëren van rust voor de jeugdige en het verbeteren van de situatie thuis. Er bestaan verschillende vormen en gradaties in jeugdhulp met verblijf, namelijk: pleegzorg, logeren, gezinshuizen, zelfstandigheidstraining, woongroepen, residentiële behandeling, driemilieuvoorzieningen, JeugdzorgPlus, Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ) en crisisopname. Voor een verdere specificatie van deze verschillende verblijfsvormen, zie bijlage 1.

We hebben als regio Lekstroom samen met andere regio's uit de provincie Utrecht de ambitie geformuleerd dat alle jeugdigen "zo thuis mogelijk" opgroeien¹. Dit heeft twee betekenissen, namelijk: 1) dat jeugdigen fysiek gezien zo dicht mogelijk bij huis opgroeien en 2) dat de plek waar de jeugdige verblijft zoveel mogelijk een gezinsvorm is. Dit betekent onder andere dat we kinderen niet meer in grootschalige voorzieningen en in afzondering ("in de bossen") willen opvangen. In plaats daarvan willen we zorgen voor voldoende gezinsvormen en kleinschalige verblijfsvormen in de regio, zodat jeugdigen zoveel mogelijk dichtbij huis een stabiele en passende verblijfplek vinden. Meer uitgangspunten uit deze gezamenlijke visie, zijn opgenomen in de afbeelding onderaan deze inleiding. De belangrijkste opgave ligt op dit moment in het afbouwen en ombouwen van driemilieuvoorzieningen en JeugdzorgPlus, deze worden samen cluster 1 voorzieningen genoemd. De jeugdigen die daar nu verblijven vragen om specifieke kennis en vaardigheden, maar we willen proberen ervoor te zorgen dat deze jeugdigen vaker thuis of in een gezinsvorm kunnen wonen met de benodigde ondersteuning. Voor wie dat niet haalbaar is, willen we de bestaande voorzieningen ombouwen naar woonvormen die goed aansluiten bij de zorgvragen, zoveel mogelijk gezinsgericht zijn en gespecialiseerde zorg bieden.

De genoemde beweging waarbij jeugdigen vaker thuis kunnen blijven wonen met ondersteuning in plaats van in een specialistische verblijfsvorm, wordt ambulantisering genoemd. Om de gestelde ambitie in de regio Lekstroom te realiseren, was behoefte aan meer inzicht in:

- de vraag naar en het aanbod van hulp met verblijf in de regio Lekstroom op dit moment;
- een inschatting van wat nodig is aan verblijfsvormen in de regio voor de komende jaren om zoveel mogelijk jeugdigen in de regio op te kunnen vangen.

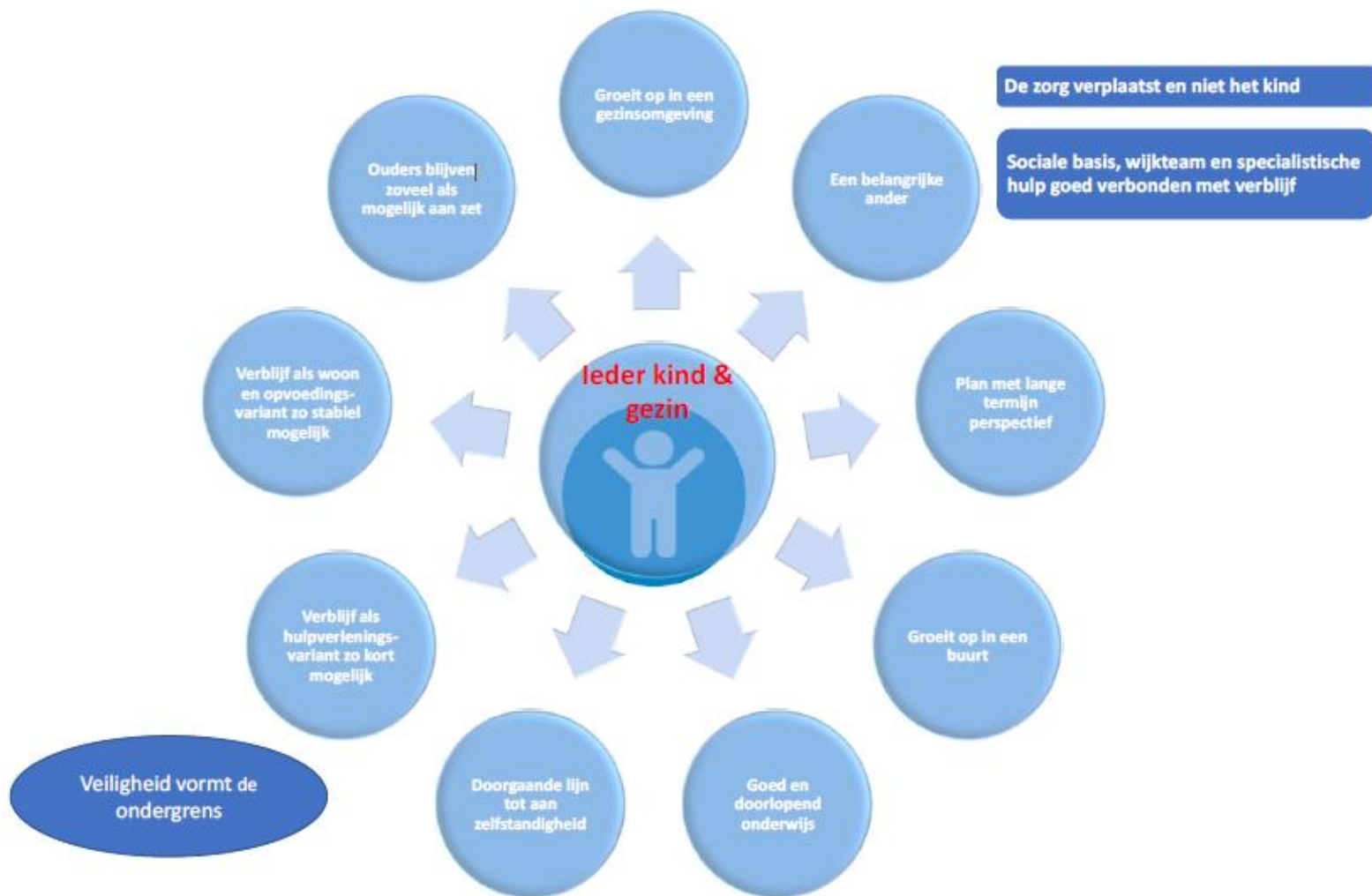
Om dit inzicht te verkrijgen, is een inventarisatie uitgevoerd. Het gebruik en de kosten van jeugdhulp met verblijf over de afgelopen jaren zijn in kaart gebracht en er zijn gesprekken gevoerd met verwijzers en aanbieders. In dit rapport worden eerst de cijfers en de belangrijkste inzichten uit de analyse en gesprekken gedeeld. Vervolgens worden conclusies getrokken over waar we staan en wat nodig is.

Dit onderzoek is onderdeel van de Regionale Agenda Wonen & Zorg. Naast dit onderzoek worden momenteel de gevolgen van de decentralisatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang in kaart gebracht. De uitkomsten hiervan zijn binnenkort beschikbaar. Aangezien er veel dwarsverbanden tussen beide onderzoeken zijn, is besloten om op basis van beide onderzoeken met gezamenlijke aanbevelingen te komen. Dit is de reden dat in het voorliggende rapport nog geen aanbevelingen worden gedaan.

Een jongere verbleef al jarenlang in diverse instellingen. Het voorstel was om naar een volgende instelling te gaan, maar de jongere wilde dit zelf absoluut niet. Met verschillende betrokkenen waaronder de woningcorporatie is toen gezocht naar een studio. De jongere woont hier nu zelfstandig met begeleiding.

¹ Koers transformatie essentiële functies, maart 2018

N.B.: Wanneer in dit onderzoek over kinderen gesproken wordt, worden specifiek kinderen tot 12 jaar bedoeld. Wanneer over jongeren gesproken wordt, worden specifiek jongeren vanaf 12 jaar bedoeld. Wanneer gesproken wordt over jeugdigen, worden zowel kinderen als jongeren bedoeld. In de tekstvakken in dit rapport, worden voorbeelden weergegeven van dilemma's die spelen en individuele oplossingen die gerealiseerd zijn binnen de regio Lekstroom.

Inhoud

Inleiding	1
Hoofdstuk 1: Uitkomsten van de analyse	4
1.1 Cijfers over aantallen en kosten	4
1.2 Cijfers over jeugdigen in hulp met verblijf op verschillende meetmomenten	4
1.3 Benodigd en bestaand aanbod	6
1.4 Inschatting benodigd aanbod	7
Hoofdstuk 2: Uitkomsten van de gesprekken met gemeenten, verwijzers en aanbieders	8
Hoofdstuk 3: Conclusies	9
3.1 Conclusies uit cijfers aantallen en budget.....	9
3.2 Conclusies uit cijfers momentopnames	10
3.3 Conclusies over aanbod (vanuit cijfers en gesprekken)	10
3.4 Conclusies uit gesprekken.....	11

Hoofdstuk 1: Uitkomsten van de analyse

De inventarisatie van jeugdhulp met verblijf in de regio Lekstroom startte met een analyse van de beschikbare cijfers. Hierin is gekeken naar het aantal trajecten en de kosten van jeugdhulp met verblijf in de afgelopen jaren, het gebruik van jeugdhulp met verblijf op verschillende momentopnames en het aanbod in de regio Lekstroom. In het bijgevoegde bijlagenrapport zijn de cijfers per gemeente opgenomen. Zie hiervoor bijlage 2.

1.1 Cijfers over aantallen en kosten

In onderstaande tabel zijn het aantal trajecten en de kosten van jeugdhulp met verblijf voor de regio Lekstroom in 2016 en 2017 opgenomen.

Verblijffuncties jeugdzorg lekstroom	Aantal trajecten 2016**	Aantal trajecten 2017**	Totale kosten 2016**	Totale kosten 2017**
Pleegzorg	189	193	1.938.309	2.224.766
Overig verblijf (gezinshuis, kamertraining, woongroep, etc.)*	88	105	2.594.963	3.184.160
Logeren	78	65	315.148	211.647
Crisis	35 (schatting)	28 (schatting)	292.328 (schatting)	231.525 (schatting)
Cluster 1 (driemilieu en jeugdzorg +)	50	34	2.722.126	2.284.749
BOPZ	8	3	314.519	145.377
Totaal	448	428	8.177.393	8.282.224

*: Onder overig verblijf valt: verblijf in een gezinshuis, zelfstandigheidstraining, leefgroep of een residentiële behandeling. Deze cijfers kunnen op basis van de huidige gegevens niet verder uitgesplitst worden. Voor een beschrijving van de verschillende vormen van verblijf, zie bijlage 1.

** : Verblijf onder PGB en in landelijke instellingen kon niet worden meegenomen in deze aantallen en kosten.

In bovenstaande tabel is te zien dat logeren, cluster 1, BOPZ en crisisopname in 2017 af zijn genomen in zowel aantallen als kosten ten opzichte van 2016. Pleegzorg en overig verblijf namen toe. Opvallend in het totaalbeeld is dat het aantal trajecten afneemt terwijl de kosten stijgen. Dit lijkt veroorzaakt te worden doordat individuele trajecten binnen sommige verblijfsvormen intensiever en daarmee duurder waren. Hierdoor stijgen de kosten harder dan het aantal trajecten of dalen de kosten minder hard dan het aantal trajecten. Wat ook mee kan spelen is dat logeren afneemt, dit zijn de minst dure trajecten. Hiervoor komen dus duurder trajecten in de plaats. Echter nemen ook de duurste trajecten af, dus deze verklaring is onzeker.

1.2 Cijfers over jeugdigen in hulp met verblijf op verschillende meetmomenten

Om zicht te krijgen op het aantal jeugdigen dat tegelijkertijd gebruik maakt van jeugdhulp met verblijf, is op zes peildata in de jaren 2016, 2017 en 2018 gekeken hoe het gebruik was. De reden hiervoor is dat op deze manier een betere inschatting gemaakt kan worden van het aantal benodigde plekken in de regio Lekstroom.

Hieronder is weergegeven hoeveel kinderen gebruik maakten van de verschillende vormen van jeugdhulp met verblijf op deze zes momenten. Tevens is weergegeven wat op die momenten de grootste aanbieders van hulp met verblijf waren, door welke partijen de jeugdigen verwezen

werden, wat het aandeel van pleegzorg van het totaal was en hoeveel jeugdigen verlengde jeugdhulp ontvingen.

Verblijfsfunctie (aantal trajecten)	10-05-2016	08-11-2016	10-05-2017	08-11-2017	17-01-2018	10-05-2018
Pleegzorg	145	156	166	174 (1 crisis)	171 (1 crisis)	172
PGB	11	18	18	19	20	18
Gezinshuis	5	5	9	6	4	7
Getransformeerde aanbod in de regio (Prokino/Nedereind)*	3	11	12	16	17	16
Overig verblijf	39 (5 licht, 14 middel, 20 zwaar)	36 (5 licht, 14 middel, 17 zwaar)	31 (5 licht, 7 middel, 19 zwaar)	44 (13 licht, 10 middel, 21 zwaar)	47 (10 licht, 12 middel, 25 zwaar)	39 (10 licht, 6 middel, 23 zwaar)
Logeren	40	58	63	71	72	72
Crisis	3	2	3	1	1	2
Cluster 1	24	18	24	16	10	13
BOPZ	4	4	1	0	0	1
Landelijk	5	8	3	2	4	6
Totaal	279	316	330	349	346	346
Top 5 aanbieders	1.De Rading 2.Intermetzo 4.Youké 4.Spelende Wolf 5.Timon	1.De Rading 2.Spelende Wolf 3.De Barrage Timon 5.Intermetzo	1.De Rading 2.Timon 3.Youké 4.Spelende wolf 5.Intermetzo	1.De Rading 2.Timon 3. Youké 4. Spelende wolf 5.De Barrage WSG	1.De Rading 2.Timon 3.Youké 4.Spelende wolf 5.WSG	1.De Rading 2.Spelende Wolf 3.Timon 4.Youké 5.WSG
Verwijzers**	Gem: 32% GI: 24% Huisarts: 1% Rechter: 1% Onbekend: 42%	Gem.: 48% GI: 20% Huisarts: 1% Rechter: 1% Onbekend: 30%	Gem.: 48% GI: 28% Rechter: 2% Onbekend: 22%	Gem.: 51% GI: 30% Rechter: 1% Onbekend: 18%	Gem.: 52% GI: 29% Rechter: 1% Onbekend: 18%	Gem.: 50% GI: 32% Huisarts/ Rechter/ jeugdarts: 1% Onbekend: 17%
Aandeel pleegzorg	52%	51%	51%	49%	50%	50%
Aantal jeugdigen met verlengde jeugdhulp	26 (8x pleegzorg)	29 (10x pleegzorg)	18 (5x pleegzorg)	24 (5x pleegzorg)	29 (8x pleegzorg)	27 (9x pleegzorg)

*: Prokino en Nedereind zijn twee kleinschalige verblijfsvormen voor jongeren in de regio. Jongeren kunnen hier tot hun 18^e in een leefgroep verblijven en na hun 18^e een kamer huren. In dit overzicht gaat het om verblijf in de leefgroepen.

** : Zichtbaar is dat voor een redelijk groot percentage van de trajecten geen verwijzer bekend is. Dit gaat veelal om pleegzorg. Als deze voor 2015 gestart is, is de verwijzer niet bekend.

Opvallend is dat het aantal trajecten toe lijkt te zijn genomen in 2017. Cluster 1 en BOPZ lijken ook in dit overzicht af te nemen, hoewel deze aantallen wel schommelen. Het aantal kinderen dat logeert, neemt echter toe in tegenstelling tot het eerdere overzicht. Verder is zichtbaar dat het gebruik van getransformeerd aanbod in de regio toeneemt. Het percentage pleegzorg van het totaal blijft ongeveer gelijk. Er lijkt nog redelijk vaak verlengde jeugdhulp ingezet te worden, zie hiervoor ook het overzicht van verlengde jeugdhulp met verblijf in 2017 in bijlage 2.4. Het uitgangspunt is dat verlengde jeugdhulp met verblijf alleen ingezet wordt als dit echt nodig is. Pleegzorg is een uitzondering en wordt daarom apart genoemd, deze vorm van jeugdhulp is beschikbaar totdat jongeren 21 jaar worden.

1.3 Benodigd en bestaand aanbod

Zoals in de inleiding al aangegeven werd, is het voor de gestelde ambitie nodig om voldoende alternatieven voor jeugdhulp met verblijf te realiseren in de regio.

Deze alternatieven zouden zich enerzijds moeten richten op het voorkomen dat jeugdigen uit huis geplaatst worden en anderzijds op het bieden van een stabiele en kleinschalige verblijfsvorm voor jeugdigen in de regio, bij voorkeur een gezinsvorm. In het eerder genoemde bovenregionale koersdocument essentiële functies heeft de regio Lekstroom in samenwerking met andere Utrechtse regio's bepaald dat verschillende soorten voorzieningen of alternatieven nodig zijn om de huidige driemilieuvoorzieningen en JeugdzorgPlus overbodig te maken en jeugdigen zoveel mogelijk thuis of in de regio te kunnen laten verblijven. In bijlage 3 staat beschreven wat hiervan al aanwezig of in ontwikkeling is in de regio, hieronder worden ze kort genoemd:

Preventief (gericht op het ontlasten en/of ondersteunen van jeugdigen en gezinnen waardoor jeugdigen thuis kunnen blijven wonen):

1. Belangrijke ander (iemand uit het eigen netwerk)
2. Steun- of meeleefgezin (informele ondersteuning/ontlasting door een ervaren gezin uit de gemeente)
3. Logeervoorzieningen
4. Intensieve, systeemgerichte ambulante trajecten
5. Intensieve arrangementen waarbij zorg en onderwijs geïntegreerd is

Verblijfsvormen die aansluiten bij de gestelde ambitie:

6. Voldoende betaalbare kamers
7. Begeleiding gekoppeld aan kamers (gericht op het vergroten van zelfstandigheid)
8. Pleeggezinnen
9. Gezinshuizen
10. Flexibele, gezinsgerichte vormen: zowel preventief als verblijfsvorm. (Snel schakelen tussen ambulante hulp en bijvoorbeeld time-out voorzieningen. Leefgroepen en andere verblijfsvormen realiseren die zoveel mogelijk op een gezinssituatie lijken.)

Naast het beschreven aanbod in bijlage 3 zijn in de regio Lekstroom momenteel nog vijf verblijfsvormen gevestigd waar jongeren kunnen verblijven. Dit zijn:

- **Nedereind (Nieuwegein):** Naast de kamers voor jongeren vanaf 18 jaar, hebben zij een leefgroep voor jongeren met een licht verstandelijke beperking, psychische stoornis en/of gedragsproblemen.
- **Prokino (Nieuwegein):** Naast de kamers voor begeleid wonen, hebben zij een leefgroep voor kinderen tot 16 jaar (brede doelgroep).
- **Jeugdhulpstraatje Pallasburg (Nieuwegein):** Naast begeleid wonen vanaf 18 jaar, kunnen hier ook jongeren tot 18 jaar wonen met inwonende vrijwilligers of professionals (afhankelijk van de ondersteuning die nodig is).
- **Talita (Houten):** Behandeling en verblijf voor alleenstaande moeders tussen de 16 en 18 jaar die zijn vastgelopen in relatie, op school of thuis
- **Fides (Houten):** Behandeling en verblijf voor meiden tussen de 15 en 18 jaar met 'afhankelijkheidsproblematiek'. Dit betekent dat zij relaties aangaan waarin zij zichzelf verliezen en niet in staat zijn om hun eigen grenzen aan te geven.

Het gaat hier om verblijfsvormen die niet genoemd worden in het lijstje met voorzieningen die nodig zijn in de regio. Wel is het mogelijk om te onderzoeken hoe gezorgd kan worden dat deze plekken zoveel mogelijk op een gezinssituatie lijken. Voor het jeugdhulpstraatje wordt aangegeven dat dit al het geval is. Met name bij Talita en Fides verblijven veel jongeren van buiten de regio Lekstroom, omdat dit verblijfsvormen zijn voor een specifieke doelgroep.

1.4 Inschatting benodigd aanbod

Op basis van de cijfers en meetmomenten is een inschatting gemaakt van het aantal plekken voor jeugdhulp met verblijf dat nodig zou zijn als we alle jeugdigen in de regio willen opvangen. Dit is hieronder weergegeven, evenals het bestaande aanbod. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat hier uit is gegaan van het huidige gebruik (met uitzondering van pleegzorg en verblijf voor jongeren boven de 18 jaar). Uiteindelijk zou deze inschatting echter moeten verschuiven. Door sterker in te zetten op preventie, ambulante hulp en het uitbreiden van gezinsvormen, is waarschijnlijk minder hulp met verblijf nodig en verschuift hetgeen wat nodig is verder naar gezinsvormen. Op basis van het huidige gebruik, zou echter het volgende nodig zijn:

We hebben 158 plekken nodig:

- 43 incidenteel (crisis/logeren): voor meerdere doeleinden en doelgroepen te gebruiken.
- 19 plekken in gezinsvormen
- 96 plekken in residentiële vormen: kamers met begeleiding naar zelfstandigheid, kleinschalige verblijfsvormen met professionele begeleiding, et cetera.

Hiervan zijn er al 80 in de regio:

- 2x per maand 7 plekken voor logeren + een aantal keer per jaar kampweek
- 14 plekken in gezinshuizen
- 59 plekken in residentiële vormen: leefgroepen, tienermoederopvang, meidenbehandelgroep, "jeugdhulpstraatje" met professionele of vrijwillige begeleiders.

We hebben de ambitie om nog 75 plekken te realiseren (deels al in ontwikkeling):

- 35 plekken die voor meerdere doeleinden en doelgroepen benut kunnen worden. Ook voor crisis/ time-out en logeren.
- 40 plekken in residentiële vormen (kleinschalig, zoveel mogelijk gezinsvorm).

Hoofdstuk 2: Uitkomsten van de gesprekken met gemeenten, verwijzers en aanbieders

Na afloop van de analyse zijn gesprekken gevoerd met de grootste aanbieders van jeugdhulp met verblijf, de betrokken beleidsadviseurs van de gemeenten en met de sociale teams en Samen Veilig (SAVE) Midden Nederland als belangrijke verwijzers. Hieronder worden kort de belangrijkste bevindingen weergegeven. Voor een uitgebreidere beschrijving van de uitkomsten van de gesprekken, zie bijlage 4.

Kansen in de ambulantisering:

Aanbod meer op maat inrichten, denken in andere oplossingen met de vraag van de jeugdige/het gezin als uitgangspunt.

Meer gebruik maken van eigen kracht conferenties.

Bestaande voorzieningen voor meerdere doeleinden gebruiken.

Er eerder bij zijn en sterk inzetten op ambulante ondersteuning.

Uitdaging: het organiseren van de juiste zorg met zo min mogelijk aanbieders en zo min mogelijk verplaatsingen.

Kleinschaliger verblijf in de regio. Dat is niet per definitie goedkoper, maar daar kan het wel duurzamer en meer in samenwerking met het hele systeem georganiseerd worden.

Knelpunten jeugdhulp met verblijf:

Verwijzers hebben niet altijd zicht op elkaars verwijzingen.

Doordat vaak te laat gestart wordt met het zoeken naar een verblijfsplek, is het meteen urgent en ontstaat overbodige druk.

Voor sommige jeugdigen is heel moeilijk een plek te vinden, o.a. door wachtlijsten. Hierdoor komen zij soms op een plek terecht die niet passend is of blijven zij daar langer dan wenselijk.

Onvoldoende aandacht voor de thuissituatie.

Groot tekort aan betaalbare woonruimte.

Uitstroom van jeugdigen bemoeilijkt door wachtlijsten en beperkte woonruimte.

Stapelen van zorg is een probleem.

Groot tekort aan gezinshuizen. Dit is een belangrijke vorm van verblijf, omdat dit zo normaal mogelijk is en geschikt voor een grote doelgroep.

Wat is nodig voor ambulantisering?

Behoud van gesloten voorzieningen buiten de regio voor jeugdigen die dit nodig hebben, liefst wel in getransformeerde vorm.

Ambulante hulp verbeteren: wachtlijsten wegnemen en flexibelere inzet mogelijk maken.

Aanbod in de regio uitbreiden: o.a. time-out voorzieningen voor crises bij jeugdigen en gezinnen en plekken voor jeugdigen met complexe problematiek.

Meer voorzieningen voor gemengde doelgroepen.

Een goede samenwerking tussen verschillende verwijzers, aanbieders en gemeenten. Je hebt elkaar nodig.

Integrale ondersteuning op verschillende domeinen. Belemmeringen in regelgeving wegnemen.

Omdenkers en onorthodoxe oplossingen.

Toekomstplannen:

Gemeenten willen zich inzetten om het aantal pleeggezinnen en gezinshuizen uit te breiden.

Aanbieders ontwikkelen nieuwe verblijfsvormen. Ze richten zich hierbij vooral op gezinsvormen en ambulante hulp.

Hoofdstuk 3: Conclusies

Zoals aangegeven in de inleiding was het doel van deze analyse om inzicht te krijgen in waar we staan en wat nodig is als het gaat om jeugdhulp met verblijf. Bij het laatste gaat het dan zowel om het aantal extra plekken dat nodig is in de regio als de manier waarop het huidige aanbod getransformeerd kan worden. In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken uit de verschillende onderdelen van de inventarisatie. Soms komen conclusies uit meerdere bronnen, dan wordt dit vermeld. Zoals aangegeven in de inleiding, volgt een advies met aanbevelingen later.

3.1 Conclusies uit cijfers aantallen en budget

1. Jeugdhulp met verblijf is een kostbare vorm van jeugdhulp. Jeugdhulp met verblijf beslaat een groot deel van de uitgaven aan jeugdhulp, namelijk in 2016 29% en in 2017 27%. Het aantal trajecten in jeugdhulp met verblijf besloeg echter in 2016 slechts 8% en in 2017 6% van het totaal aantal trajecten in de jeugdhulp. Het gaat dus om een relatief kleine groep cliënten waar een relatief groot deel van het jeugdhulpbudget naartoe gaat. Jeugdhulp met verblijf is zo duur, doordat we hierbij ook voor het verblijf betalen. Het merendeel van de kosten (70 à 80%) gaat naar opvang en (groeps)begeleiding die hierbij 24 uur betaald moet worden. Bovendien zitten voorzieningen vaak niet helemaal vol en betaalt elke gemeente ook een gedeelte van de leegstand.

2. De trend in hulp met verblijf is redelijk constant. Uit de cijfers over aantallen en budget blijkt geen duidelijke afname van het aantal trajecten of de kosten van jeugdhulp met verblijf. Het aantal trajecten neemt iets af, de kosten nemen iets toe. Echter blijkt uit bovenstaande conclusie wel dat het aandeel van jeugdhulp met verblijf binnen de totale jeugdhulp voor de regio Lekstroom iets af lijkt te nemen.

3. Trajecten in 2017 waren gemiddeld duurder. Zoals hierboven genoemd, nam het aantal trajecten in 2017 af terwijl de kosten toenamen. Dit lijkt met name te maken te hebben met intensievere individuele trajecten waardoor binnen een bepaalde verblijfsvorm de kosten bijvoorbeeld sterker toenemen dan het aantal trajecten.

4. Verblijf in specialistische verblijfsvoorzieningen neemt af. Hoewel er geen toe- of afname van jeugdhulp met verblijf zichtbaar is, zijn hier wel verschuivingen in te zien. Zo is zichtbaar dat verblijf in driemilieuvoorzieningen, JeugdzorgPlus en BOPZ afneemt. Dit zijn zeer intensieve en dure vormen van verblijf die inhoudelijk gezien niet lijken op gezinsvormen en afgezonderd liggen van de eigen omgeving van de jeugdigen. Dit sluit niet aan bij het uitgangspunt om kinderen zo thuis mogelijk op te laten groeien en willen we dan ook zoveel mogelijk voorkomen. Het is dus positief dat dit af lijkt te nemen. Dit verblijf lijkt vooral te verschuiven naar de categorie overig verblijf, wat over het algemeen meer kleinschalige vormen van verblijf dichterbij huis zijn. BOPZ is niet helemaal te voorkomen, dit kan nodig zijn bij ernstige psychiatrische aandoeningen.

5. Jeugdhulp met verblijf bestaat vaak uit meerdere trajecten met een lange duur. Hoewel de gemiddelde duur van jeugdhulp met verblijf moeilijk te bepalen is vanwege trajecten die elkaar opvolgen, is hiervan wel een beeld ontstaan. Uit de cijfers, casussen en gesprekken komt naar voren dat jeugdhulp met verblijf vaak lang duurt. Zelden is er sprake van één traject in verblijf voor een jeugdige, vaak volgen trajecten elkaar op en duurt het verblijf in totaal meerdere jaren. Bovendien worden kinderen nog vaak verplaatst van de ene naar de andere plek.

Twee kinderen uit Nieuwegein zijn met succes van een driemilieuvoorziening in Zeist naar het schippersinternaat in Nieuwegein gegaan. Het gaat goed met ze. Ze hebben nu veel makkelijker contact met thuis en gaan daar soms ook naartoe. Qua kosten scheelt dit voor deze twee kinderen per dag zo'n 372 euro.

3.2 Conclusies uit cijfers momentopnames

1. Op basis van de huidige situatie zijn nog 75 plekken nodig. De momentopnames zijn in kaart gebracht om een indicatie te krijgen van het benodigd aanbod voor de regio en per gemeente. Dit is een indicatie die uitgaat van ongewijzigd beleid. Hieruit komt naar voren dat we op basis van de huidige situatie nog circa 75 extra plekken voor hulp met verblijf zouden moeten realiseren om alle jeugdigen waarvoor dat haalbaar is in de regio op te kunnen vangen. De aantallen schommelen echter nog sterk en het is de bedoeling om een beweging in gang te zetten waarin sterker ingezet wordt op preventie, meer verblijf in gezinsvormen en het scheiden van wonen en zorg. Als deze beweging slaagt, verandert de inschatting dus.

2. Gecertificeerde instellingen² en gemeenten zijn verwijzers voor jeugdhulp met verblijf. Als het gaat om jeugdhulp met verblijf komt de verwijzing vrijwel altijd van een gecertificeerde instelling of het sociaal team van de gemeente. Deze partijen bepalen dus ook welke vorm van verblijf wordt ingezet en zijn daarom cruciaal om te betrekken in de transformatie en ombouw van de jeugdhulp met verblijf.

3. Er wordt nog redelijk vaak verlengde jeugdhulp met verblijf ingezet. Pleegzorg kan inmiddels ingezet worden totdat jongeren 21 jaar worden, dit vinden we als regio ook wenselijk. Voor andere vormen van verblijf wordt echter soms om praktische redenen gekozen voor verlengde jeugdhulp. Denk hierbij aan het voorbeeld hiernaast. Het komt ook doordat soms te laat gestart wordt met (in overleg met de jongere) bepalen wat nodig is als de jongere 18 wordt. Dit willen we zoveel mogelijk voorkomen door tijdig overleg te hebben en praktische belemmeringen weg te nemen.

Wat doe je als een jongere 18 wordt en geen huur kan betalen? Aanbieders zien dat nog hulp nodig is en willen de jongeren een veilige plek bieden. Nu wordt dan soms verlengde jeugdhulp ingezet.

3.3 Conclusies over aanbod (vanuit cijfers en gesprekken)

1. Een aantal initiatieven om regionaal alternatief aanbod op te bouwen zijn al gerealiseerd. Enkele voorbeelden zijn:

- Kleinschalige leefgroepen voor jongeren tot 18 jaar en kamers voor jongeren vanaf 18 jaar bij Prokino en Nedereind. Hierdoor wordt deels voorkomen dat jongeren weg moeten uit hun vertrouwde omgeving wanneer ze 18 worden. Ze blijven dan bij dezelfde organisatie, maar er hoeft geen verlengde jeugdhulp ingezet te worden.
- Het Leger des Heils is gestart met een pitstop huis in Nieuwegein. Hier kunnen volwassenen (dus ook jongeren vanaf 18 jaar) die vastlopen snel terecht voor een verblijfplek en de benodigde hulpverlening en ondersteuning.
- Youké is gestart met In Verbinding Thuis. Hierbij komt een team met verschillende specialismen thuis in het gezin om intensieve hulp te bieden. Zij zoeken voor dit aanbod altijd een mentor in het netwerk van de jeugdige die zich voor een jaar aan de jeugdige wil verbinden.
- Binnen de pleegzorg is de regio Lekstroom samen met aanbieders gestart met kindgericht werven. Dit houdt in dat een pleeggezin voor een jeugdige gezocht wordt in de omgeving van die jeugdige. De aanbieders krijgen dan uren om naar de school, sportvereniging, kerk of andere plekken waar het kind komt te gaan en daar naar een pleeggezin te zoeken. Hierdoor wordt de kans op het vinden van een pleeggezin (met name bij jongeren) vergroot.

2. Het preventieve aanbod kan beter worden georganiseerd. In elke gemeente binnen de regio Lekstroom worden één of meerdere preventieve interventies ingezet waarin

² Gecertificeerde instellingen zijn organisaties die maatregelen in het kader van de jeugdreclassering en jeugdbescherming uitvoeren. Een voorbeeld hiervan is Samen Veilig (SAVE).

(pleeg)gezinnen ontlast worden door andere gezinnen. Echter wordt dit veelal nog niet centraal per gemeente gecoördineerd en is dit vaak niet voldoende in beeld bij de verwijzers. Hierbij gaat het dan om het voorkomen van een uithuisplaatsing. Mogelijk kan dit aanbod nog verder uitgebreid worden. Ook is het belangrijk om te blijven kijken naar hoe voorkomen kan worden dat problemen ontstaan.

3. Er is een tekort aan diverse verblijfs- en gezinsvormen in de regio:

- **Pleeggezinnen, gezinshuizen en andere gezinsvormen.** Zowel gemeenten, verwijzers als aanbieders benadrukken dat dit de meest gewenste vorm van jeugdhulp met verblijf is en dat ze dit uit willen breiden. Zolang dit tekort aan gezinsvormen bestaat, zal de vraag naar andere residentiële vormen blijven bestaan.
- **Tijdelijke verblijfplekken.** Er zijn te weinig plekken waar kinderen kunnen logeren en het ontbreekt aan time-out of crisisplekken voor jeugdigen of gezinsopnamen. Hierdoor is bijvoorbeeld onlangs een heel gezin uit de regio opgenomen in Winterswijk. Dat is ingrijpend en heeft meer impact op het leven van dit gezin dan nodig zou zijn. Hoewel hier dus krapte wordt geconstateerd, zijn er ook ideeën over hoe bijvoorbeeld leegstaande gebouwen of niet bezette plekken in andere woonvormen hiervoor benut kunnen worden.
- **Kleine betaalbare woningen (studio's) voor jongeren.** In elke gemeente binnen de regio is het heel moeilijk voor jongeren om woonruimte te vinden en bestaan lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen. Deze krapte is extra problematisch voor jongeren die door omstandigheden niet thuis kunnen wonen, maar wel zelfstandig zouden kunnen wonen. Zij kunnen hierdoor niet uitstromen uit verblijfsvormen.

4. Verblijf buiten de regio blijft nodig. Het zal, zoals ook verwijzers en aanbieders aangeven, voor blijven komen dat het nodig is dat jeugdigen tijdelijk buiten hun eigen omgeving in een gesloten setting verblijven. BOPZ en verblijf in landelijke instellingen zijn niet helemaal te voorkomen. We schatten in dat, ook met voldoende alternatieven in de regio, altijd 5 à 10 jeugdigen uit de regio Lekstroom voor een intensieve en specialistische behandeling buiten de regio zullen verblijven. Voor deze groep is het niet haalbaar om een passend alternatief in de regio te realiseren, omdat de hulpvragen die zij hebben zeer weinig voorkomen en een specifieke behandeling vragen die slechts op enkele plekken in het land geboden wordt.

3.4 Conclusies uit gesprekken

1. Gemeenten verschillen in hoe ver ze zijn in de transformatie van jeugdhulp met verblijf. Alle gemeenten vinden het transformeren van jeugdhulp met verblijf een belangrijk onderwerp en zien dat hier zowel inhoudelijk als financieel nog veel verbeteringen mogelijk zijn. Echter heeft niet elke gemeente hier al evenveel in gerealiseerd en heeft ook niet elke gemeente dezelfde mogelijkheden. Sommige gemeenten hebben hier al duidelijke uitgangspunten in geformuleerd en gaan bijvoorbeeld sterk uit van het scheiden van wonen en zorg, inclusie of het toewerken naar gemengde woonvormen.

2. Gemeenten zien de transformatie als een gemeenschappelijke opgave. De gemeenten erkennen dat ze elkaar nodig hebben om de gewenste beweging te realiseren. Zij zien kansen om elkaars sterke kanten te benutten en zo te komen tot een sterk regionaal aanbod dat aansluit bij de gestelde uitgangspunten. Zij geven allemaal aan te begrijpen dat bij een dergelijke gemeenschappelijke verantwoordelijkheid hoort dat zij als gemeente de hulp en het verblijf van jeugdigen uit hun eigen gemeente betalen wanneer deze in één van de Lekstroomgemeenten verblijven.

3. De in-, door- en uitstroom van jeugdigen in hulp met verblijf verloopt niet optimaal. Het gaat hier om het zorglogistiek. Het gebeurt nu vaak dat een (volgende) verblijfsvorm gezocht wordt als het echt niet meer thuis of op de huidige plek kan. Dat is goed, want we willen dat een jeugdige thuis blijft wonen als dat kan en dat er anders een stabiele verblijfplek is. Wanneer het echter echt niet meer kan, moet er heel snel een plek gevonden worden. Zowel

verwijzers als aanbieders hebben hier last van, verwijzers lopen tegen wachtlijsten aan en aanbieders worden geacht heel snel een plek beschikbaar te hebben. Bovendien is er op zo'n moment te weinig tijd om goed te overwegen welke verblijfsvorm het meest passend is en om bijvoorbeeld bij lokale alternatieven na te gaan of de jeugdige (met eventuele aanpassingen) daar terecht zou kunnen. Aanbieders geven aan dat het goed zou zijn om al contact te hebben wanneer in een casus bijvoorbeeld wordt besloten om ambulante hulp in te zetten ter voorkoming van een uithuisplaatsing of wanneer er een risico bestaat dat de gekozen verblijfsvorm niet de juiste hulp kan bieden. Verwijzers weten dan namelijk al dat mogelijk alsnog een (andere) verblijfsvorm nodig is en dan kunnen aanbieders meedenken over wat passend is en kunnen verwijzers een goede afweging maken.

4. Verwijzers en aanbieders voelen soms de druk van ouders voor het inzetten of behouden van verblijf.

Verwijzers geven aan dat zij soms denken dat een jeugdige met de juiste ondersteuning thuis kan blijven wonen, maar dat ouders dit echt niet meer willen. Het is dan heel lastig om met ouders tot andere oplossingen te komen. Ook Youké geeft bijvoorbeeld aan dat zij bij hun aanbod In Verbinding Thuis merken dat ouders soms liever alleen professionals willen betrekken bij de hulp en niet iemand uit hun netwerk. Aanbieders zien aan de andere kant dat ouders het heel moeilijk vinden als besloten wordt dat een jeugdige terug naar huis kan. Zij willen dat vaak niet, omdat het goed gaat en ze bang zijn dat het thuis opnieuw mis zal gaan. In zulke gevallen is het moeilijk om te beslissen wat het beste is voor het kind. Het is namelijk wel belangrijk dat ouders achter de beslissing staan, omdat zij cruciaal zijn om het thuis wonen goed te laten verlopen.

Ouders zeggen soms letterlijk: "Ik wil hem niet meer in huis". Wat doe je dan?